

Sárhidai Gyula

A brit flotta épülő repülőgép-hordozói

A brit haditengerészet utolsó nagy flottafejlesztési programját 2007-ben fogadták el, akkor a későbbi gazdasági és politikai válságokról még szó sem volt. A flotta tengerészeti légiere nélkül maradt, mivel az ILLUSTRIOUS osztályú régi, 210 m hosszú, 36 m széles repülőgép-hordozói leállításra kerültek. A fegyverzetét képező Sea Harrier VTOL gépeinek gyártása megszűnt.

Így, fennállása óta első ízben, a brit flotta erőinél a repülőgépanyag teljesen amerikai import lesz, hazai típus nincs. Ez a teljes fegyverzetükre és a hajó légvédelmi rendszerére is vonatkozik.

Ez a helyzet a katonailag hanyatló Nagy-Britannia alárendelt helyzetét és függőségét évtizedekre meghatározza.

A tervezésnél 65 000 t-s nagyságból indultak ki, amelynél a drága nukleáris meghajtást mellőzniük kellett. Az eset ugyanaz, mint régen az épülő J. F. KENNEDY hordozónál, amely már a NIMITZ osztály hajótestével rendelkezett, de a Kongresszus megtagadta a nukleáris meghajtás költségeit. Áttervezték olajtüzelésre, de alig 30 év után ki kellett vonni a rendszerből.

Ezek a hordozók így is Európa legnagyobb hadihajói lesznek, mivel a francia CARLES DE GAULLE csak 42 000 t vízkiszorítású.

1. ábra. Brit ILLUSTRIOUS osztályú hordozó, a QUEEN ELISABETH osztály elődje

2. ábra. Az ILLUSTRIOUS osztályú hordozók Harrier VTOL repülőgépek és helikopterek hordozására alkalmasak

3. ábra. Az ILLUSTRIOUS osztályú hajóegységekből 3 db állt rendszerben (ILLUSTRIOUS, INVINCIBLE, ARK ROYAL), de egyet már kivontak nagyjavításra, majd 2016. augusztus 28-án kivonásra került az osztály első tagja, a HMS ILLUSTRIOUS (R06) repülőgép-hordozó

ÖSSZEFOGLALÁS: A brit haditengerészet 280 m hosszú HMS QUEEN ELISABETH és HMS PRINCE OF WALES repülőgép-hordozói Európa legnagyobb hadihajói lesznek. Az első egység vízre bocsátása 2014-ben történt meg. A britek fő harceszközként az F-35 B repülőgéptípust tervezik a hordozók fedélzetére. A 40 repülőeszközből álló ezred befogadására tervezett hajó gyomrában az AgustaWestland AW101 Merlin helikopterek mellett, 24 darab F-35-ösnek lesz hely. A fedélzeten, bal oldalon eltolva ugrásáncos hajóorr van, valamennyi repülőgépnek STOVL üzemmódban kell felszállnia.

KULCSSZAVAK: brit haditengerészet, HMS QUEEN ELISABETH, repülőgép-hordozó, F-35 B harcín repülőgép

ABSTRACT: The 280 metres long aircraft carriers HMS QUEEN ELISABETH and HMS PRINCE OF WALES of the Royal Navy will be the largest warships of Europe. The first ship was floated out in 2014. As the main machine of war, the F-35B fighters are planned by the British to be carried on the deck. In addition to AgustaWestland AW101 Merlin helicopters, there will be room for 24 F-35 fighters inside of the ship designed for accommodation of a wing consisting of 40 aircraft. On the left side of the deck there is a shifted ski-jump on the prow, and all the aircraft will have to take off in STOVL mode.

KEY WORDS: Royal Navy, HMS QUEEN ELISABETH, aircraft carrier, F-35 B fighter aircraft

4. ábra. A 208 m hosszú HMS QUEEN ELISABETH repülőgép-hordozó montázképe

7. ábra. A korábbi brit hordozóknál háromszor nagyobb 66 000 tonna vízkiszorítású HMS QUEEN ELISABETH hordozó, fedélzetén harci repülőgépekkel (Grafika)

5. ábra. A britek az F-35 B STOVL repülőgéptípust tervezik az új hordozók fedélzetére

8. ábra. F-35B harci repülőgép kitérített fúvócsővel és nyitott ventilátor-fedéllel, STOL felszállás közben

Az osztály két egységből áll, a HMS QUEEN ELISABETH és HMS PRINCE OF WALES egységekből. Az ezeket kiszolgáló 4 db TIDE osztályú tankert még 2012-ben megrendelték.

A hajókat a BVT Surface Fleet Ltd./Babcock International konzorcium építi a Govan-i és Portsmouth-i gyárában.

Az építés az alábbiak szerint zajlik:

A Bloch 3 és 4 rész (hajófar) a BVTSF konzorcium Govan-i gyárában, a Bloch 2 (hajóközép első rész) és a két felépítmény a BVTSF Portsmouth-i gyárában, a Bloch 1 (orr-rész) a Babcock Rosyth-i gyárában épül, a fődarabokat tengeri úton kell odaszállítani.

Ez az első eset a brit flotta hajóinak történetében, hogy darabokban épülnek és a végszerelés egy külön gyárban lesz.

Ez egyben a brit gyárak kihasználatlanságát mutatja, csak így tudnak valamennyi munkát juttatni nekik.

A gyártás formálisan 2008. december 11-én indult el, de a gerincfektetésre csak 2009-ben került sor. Az első egység vízre bocsátása 2013 helyett, 2014-ben történt meg. Azóta a felszerelése zajlik. A hajókeresztelő ünnepségére 2014 júliusában került sor. A tervezett 2015-ös átadás csak 2017 végén volt lehetséges. A második egység jobban csúszik, a 2011-ben kezdett építés után 2016-ban bocsátották vízre, a 2018-as átadás csak terv.

6. ábra. Az épülő HMS QUEEN ELISABETH

9. ábra. Az épülő HMS QUEEN ELISABETH a hajógyári öbölben, a szerelőrakparthoz tolás közben

10. ábra. F-35B hordozó függőleges leszállása

A kiszolgálásukat a Portsmouth Naval Base látja majd el, amelyet 100 millió Font költséggel újjáépítettek, mivel az objektum több mint 90 éves. A bázis olyan rakodópartot és darukat kapott, amely lehetővé teszi egyszerre mindkét hajó kiszolgálását.

A hajó felépítése csak annyiban újszerű, hogy a felépítményt megosztották, 2 db különálló „sziget” van a jobb oldalon. Elöl a hajó irányításának és légvédelmének objektumait és az első kéményt helyezték el, mögötte az első lift. A hátsó „sziget” a repülőcsoport irányító bázisa, valamint a flottaparancsnok és törzsének harcálláspontja. Mögötte

1. táblázat. A QUEEN ELISABETH hordozó osztály ismert adatai

Vízkihasználás	66 000 tonnás max. terhelésnél (65 000 t)
Hosszúság	284,0 m
Szélesség max.	39,0 m
Merülés	9,9 m
Repülőfedélzet szélesség	73,0 m
Repülőfedélzet hosszúság	277,0 m
Meghajtás	2 db R.R. MT 30 gázturbina 57 120 LE 4 db Wärtsilä Diesel generátor 53 064 LE 2 db indukciós motor 53 640 LE 2 db hajócsavar
Sebesség	+ 26 csomó
Hatótávolság	nincs adat
Radarok	Thales Type 1046 (S 1850 M) BAE Insyte ARTISAN (3D; E/F sávú)
Legénység	672 fő hajólegénység 610 fő repülő csoport 95 fő törzskar
Fegyverzet	3 db GD.20 mm Phalanx gépágyú 4 db 30 mm-es Minigun gépágyú Torpedóvédelem Type 2170 (SLQ-25A)
Harcvezető rendszer	BAE CMS-1, Link 16
Radar	Thales Type 1046 (S 1850 M) BAE Insyte ARTISAN 3 D, E/F-sávban
Navigációs és rádió eszközök	nincs adat
Repülő csoport*	30 db F-35B repülőgép 6 db Merlin Mk.2 helikopter ASW 4 db AEW E-2C vagy D 2 db C-2 Greyhound szállító gép (kérdéses)

* Nincs adat a fedélzetre szánt SAR (mentő) és szállító helikopter típusáról.

11. ábra. A második QUEEN ELISABETH-osztályú hordozó, a HMS PRINCE OF WALES, amelyet 2018-ra terveznek átadni

12. ábra. A HMS PRINCE OF WALES hordozó grafikája

15. ábra. Az új hordozók kíséretére tervezett, hajónként 4 db DARING (Type 45) osztályú rakétás-romboló áll majd rendszerbe

13. ábra. DARING osztályú rakétás romboló

14. ábra. Kísérő hajónként 4 db DUKE (Type 26) osztályú tengeralattjáró-elhárító (ASW) fregattot is alkalmazni kívánnak

van a második lift. Ezekon egyszerre 2 db F-35B gép fér el, és egy perc alatt emelik fel őket a hangárból a fedélzeti szintjéig.

A 40 repülőeszközből álló ezred befogadására tervezett hajó 12 kiszolgálóhellyel rendelkezik majd, gyomrában az AgustaWestland AW101 Merlin HM2-es és HC4-es helikopterek mellett 24 darab F-35-ösnek lesz hely, de tervezik róla üzemeltetni a Chinook, Apache és Lynx helikoptereket is.

Mivel a hajó „zászlóshajóként” is szerepel, egy harcvezető központ is működik a hátsó felépítményben. Légvédelmi rakétái nincsenek, csak csöves tüzérsége. A komoly repülő-támadásoktól a kísérő köteléknek kellene megvédenie.

Fedélzetének bal oldalán, eltolva, ugrósáncos hajóorr van, ezért valamennyi repülőgépnek STOVL üzemmódban kell fel- és leszállnia. Emiatt katapultok és fékezőkábelek nincsenek beépítve. A hajótest nyolc fedélzeti szintre oszlik függőlegesen, és hosszában 19 db vízszintes válaszfal van beépítve, ezek a tűzvédelmet is szolgálják. A gyári dokumentáció szerint a hajókba 112 km-nyí üvegszál kábel van beépítve.

A tervezett kíséret hajónként 4 db DARING (Type 45) osztályú rakétás-romboló. A brit Type 45 D, vagy Daring osztályú légvédelmi rombolóból eddig 6 db épült meg. Vízkiszorítása 9400 t, hossza 152,4 m, a két hajócsavarra leadott teljesítmény 57 120 LE, maximális sebessége 34,6 km/h, hatótávolsága 13 000 km. Fegyverzete: Sea Viper légvédelmi rakétarendszer 1x48 Sylver A50 VLS cellával, amelybe Aster 15 (30 km hatótáv), vagy Aster 30 (120 km hatótáv) légvédelmi rakéta telepíthető. Emellett 2xPhalanx CIWS, továbbá 2x4 Harpon ASM, illetve 1x114 mm-es Mk.8 hajóágyú. A fedélzetről (tatról) 1-2 db Lynx HMA8 helikopter üzemeltethető.

A kíséret részét képezi továbbá 4 db DUKE (Type 26) osztályú ASW fregatt és 1 db nukleáris meghajtású vadász tengeralattjáró. A tervek szerint a két hajóegységből egy lesz aktív, a másik tartalékban fog állni.

A QUEEN ELISABETH 2016 végén elkezdte a tengeri futópróbákat, az F-35B Joint Strike Fighter repülőgépekből 2018-ban kerülhet a fedélzetre az első. Ezeket a RAF és RN egyidejűleg kívánja működtetni. A hajó teljes felszereléssel 2020-ban léphet aktív szolgálatba. Jelenleg, hivatalosan ennyit közöltek a szakirodalomban.

Az egységek jövője kérdőjeles. A 2016-os brexit-döntés eleve felvetette Skócia elszakadását és függetlenségét. Ez a lépés azonnal újra indítaná Észak-Írország elszakadását és csatlakozását az Ír Köztársasághoz. Ezzel a brit GDP és katonai költségvetés 25%-a kiesik, a maradék a jelenlegi erő fenntartására sem lenne elegendő. Ezt még fokozza az is, hogy szétválás esetén a skót és ír állam hazahívhatja saját nemzetiségeit, ekkor valószínűleg a szakszemélyzet sem lesz elegendő. Nem véletlen, hogy már 2016 végén komoly pénzügyi körök felvetették az egyik, vagy mindkét hajó eladási lehetőségét.

FORRÁS

Jane's Fighting Ships; 2010 Jane's Information Group Ltd., Coulsdown.
HMS Queen Elizabeth crew switch on its radar for first time. Naval Technology. Retrieved 29 August 2015.
Harris, Stephen: Your questions answered: HMS Queen Elizabeth aircraft carrier. The Engineer. 2014. május 27.

(Fotók a szerző gyűjteményéből.)

Farkas Ádám – Kádár Pál

Magyarország katonai védelmének közjogi alapjai

Speciális, hiánypótló kiadvány jelent meg 2016 őszén *Magyarország katonai védelmének közjogi alapjai* címmel, amelyet dr. Farkas Ádám főhadnagy, a Honvédelmi Minisztérium Jogi Főosztály tisztje és dr. Kádár Pál dandártábornok, a Honvédelmi Minisztérium Tervezési és Koordinációs Főosztály főosztályvezetője szerkesztettek. A kötetet a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság javaslata nyomán, a Zrínyi Kiadón keresztül a Honvédelmi Minisztérium jelentette meg.

A kiadvány a történeti alapoktól a szervezeti, igazgatási, vezetési-irányítási, valamint nemzetközi jogi kérdéseken át, egészen a különleges jogrend szabályozásáig tekinti át azokat az területeket, amelyeken a honvédelmi közjog alapul. A szerzők célja alkotmányelméleti, alkotmányjogi, igazgatás-tudományi és katonai nemzetbiztonsági területeken, a megismertetés mellett, tovább gondolásra készíteni az Olvasókat.

A kötet szakmai ajánlásában dr. Simicskó István honvédelmi miniszter a Magyar Honvédség folyamatos fejlődésének és gyakori önvizsgálatának szükségességére hívja fel a figyelmet. Mint fogalmazott, ez elképzelhetetlen a jogszabályi és alacsonyabb szintű normatív alapok időszakos felülvizsgálata és fejlesztése nélkül, hiszen az állam és a jog folyamatosan változik, ami kihat a honvédelem ügyére is. „Ahhoz azonban, hogy meg tudjuk vizsgálni, honnan jöttünk, hol tartunk, és merre kívánunk tovább haladni, elkerülhetetlenül szükséges, hogy különlegesen képzett, a honvédelem jogára és igazgatására szakosodott elméleti és gyakorlati szakemberek szakmai és tudományos megállapításaira támaszkodjunk a koncepciók megalkotásakor. Ilyen megállapításokat közöl ez a tanulmánykötet” – írja a miniszter ajánlásában.

Rendkívül érdekes és aktuális része a könyvnek a „A katonai felderítés és elhárítás evolúciója, szervezete és feladatkörei” c. fejezet. Ritkán nyerhet az Olvasó betekintést a katonai felderítő és elhárító szervek titkos munkájába. Ráadásul ezeknek a szervezeteknek az átszervezése az utóbbi években zajlott le, így az Olvasó az aktuális felépítést és megnevezéseket is megismerheti. Olyan érdekes színtert is fellelhet az érdeklődő a könyvben, mint „A szolnoki hadkiegészítési szakgyűjtemény”. A Hadtörténeti Intézet és Múzeum által létrehozott állandó kiállítás rövid bemutatása a hadtörténelem iránt érdeklődők számára nyújthat élményt. (D.Sz.P.)

A 314 oldalas, ragasztott, puhafedeles könyv 4200 Ft-os áron kapható a könyvesboltokban, illetve közvetlenül a Zrínyi Kiadótól is, 20%-os helyszíni kedvezménnyel.

(Cím: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b., Tel.: 06-1-459-5373, e-mail: gyoredina@armedia.hu).